

GRŴP DYDDIO HEN DAI CYMREIG

www.datingoldwelshhouses.co.uk

DATING OLD WELSH HOUSES GROUP

Rhif Elusen Gofrestredig 1131782 Registered Charity Number

CYLCHLYTHYR 13 – Mehefin 2015

NEWSLETTER 13 – June 2015

Ein gweledigaeth:

Dathlu Treftadaeth Cymru drwy astudio tai traddodiadol a bywydau'r bobl fu'n byw ynddynt.

Am wybodaeth bellach cysyllter â Margaret Dunn, Ysgrifennydd brynbedd1@gmail.com 01766 890550.

LLAWER O DDIOLCH i Gangen Conwy am eu cyfraniad i'r argraffiad hwn o'r cylchlythyr.

NODYN I'CH HATGOFFA: mae'r holl dai y sonnir amdanynt yn y cylchlythyr hwn yn eiddo preifat.

AR BOB CYFRIF YMWELWCH Â'N GWEFAN ar gyfer gweld adroddiadau blog o'r holl ddiwyddiadau diweddar (*mae'r darluniau yn dangos rhai ohonynt*): gweler <http://datingoldwelshhouses.co.uk/>.

Tŷ'n Twr, Bethesda

Cochwillan

OS YDYCH Â DIDDORDEB MEWN HEN DAI a ddim eto yn aelod, pam na wnewch chi ystyried ymuno â'r Grŵp? Yr Ysgrifenyddes Aelodaeth yw Ms Zoe Henderson zohenderson123@btinternet.com 01824 704404.

Our vision:

Celebrating Welsh Heritage through the study of traditional houses and the lives of the people who lived in them.

For further information contact Margaret Dunn, Secretary brynbedd1@gmail.com 01766 890550.

MANY THANKS to the Conwy Branch for their contribution to this issue of the newsletter.

REMINDER: all the houses mentioned in this newsletter are private property.

DO VISIT <http://datingoldwelshhouses.co.uk/> to see blog accounts of all recent events (*the pictures show some of them*) and to look at our growing library.

Tŷ Mawr Nanmor/Nantmor

*Marciau tân enigmatig yng Nghae Canol Mawr
Enigmatic flame-marks at Cae Canol Mawr*

IF YOU ARE INTERESTED IN OLD HOUSES and are not already a member, why not consider joining the Group? The Membership Secretary is Ms Zoe Henderson zohenderson123@btinternet.com 01824 704404.

HWYRACH Y BYDD GENNYCH DDIDDORDEB HEFYD yng ngweithgaredd Cymdeithas Archeolegol Llanellwyr, sydd â rhaglen lawn o ddarlithoedd, prosiectau a gweithgareddau. Gweler eu gwefan: www.stasapharchaeologysociety.org.uk.

TAITH ASTUDIO 2015: TAI FFRÂM GOED SIR DREFALDWYN Yn anffodus, am nifer o resymau, mae'r Daith Astudio hon a gafodd ei gohirio, bellach wedi ei CHANSLO am 2015. Gobeithir ei chynnal yn Ebrill / Mai 2016.

CCB (AGM) (2.00 yp) a'r **DDARLITH GYHOEDDUS FLYNYDDOL** (3.00yp) ar Ddydd Gwener 26 Mehefin 2015 yng Nghanolfan Treftadaeth Telford, Porthaethwy, Ynys Môn, ac i'w dilyn gan arddangosiadau a lluniaeth ysgafn. Y siaradwr eleni fydd Richard Bebb, Cymrawd Ymchwil Anrhydeddus, Amgueddfa Cymru. Bydd yn siarad am 'Ddodrefnu Tai Hanesyddol Eryri'. Bydd copïau o'i lyfr (dwy gyfrol) *Welsh Furniture 1250-1950: A Cultural History of Craftsmanship and Design* ar werth.

NEWYDDION DIWEDDARAF

Yr Ymddiriedolwyr presennol, yr ydym yn hynod ddiolchgar iddynt, yw:

Mr R A Cuthbertson, Cadeirydd
Mrs M J Dunn, Ysgrifenyddes
Mr D Gray-Williams
Mr P Thompson, Cynrych. Cangen Meirionnydd
Mr P Masters, Cyd-lynnydd Gwefannau, Cynrych. Môn/Arfon
Dr W Barr, Cyd-lynnydd digwyddiadau
Ms Z Henderson, Ysgrifenyddes Aelodaeth
Mr J Townsend, Trysorydd y Grŵp, Cynrych. Cangen Meirionnydd
Mr A Scharer, Cynrych. Cangen Conwy
Mrs J Dale, Cynrych. Cangen Sir Ddinbych
Mrs A Morgan, Cynrych. Cangen Conwy
Dr M Cherry, Cadeirydd Grŵp Ymchwil
Mr Rh Mwyn, Cadeirydd Grŵp Gwaith Allanol

DIGWYDDIADAU GRŴP

Mae'r rhain yn cael eu cynnal drwy garedigrwydd y perchenogion. Archebwch yn gynnar gyda Wally: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622, oherwydd gall y niferoedd fod yn gyfyngedig. Bydd gwybodaeth bellach yn cael ei hanfon at y rhai sydd wedi archebu. Cost y rhain ar y diwrnod yw £5, os na ddwedir yn wahanol. **Llun 22 Mehefin** 2.00 yp. Ymweliad â Llanerchfelin, Y Ro-wen, ger Conwy – tŷ Eryri gyda grisiau troellog, yn dyddio 1579. Nifer mwyaf 15. **Gwener 26 Mehefin** 2yp. Canolfan Dreftadaeth Porthaethwy: CCB i'w ddilyn gan ddarlith – gweler uchod am fanylion. **Llun 6 Gorffennaf**, 2.00 yp. Ymweliad â Hen Neuadd y Faenol, ger Bangor – tŷ bonedd mawr aml-gyfnod yn dyddio o 1562 ac yn seiliedig ar gynllun Eryri. Nifer mwyaf 20. **Mercher 12 Awst** 2.00 yp.11 Stryd y Castell, Conwy. *Ymweliad arbennig dan arweiniad* i dŷ ffrâm nenfforch o'r 1440au sydd bellach wedi ei adnewyddu. Nifer mwyaf 16. **Mercher 16 Medi** 2.00 yp Coed y Ffynnon, Penmachno: tŷ Eryri yn dyddio 1537 gyda phanel herodrol ac adeiladau allanol diddorol. Nifer mwyaf 12.

DIGWYDDIADAU CANGEN: archebwch drwy eich cysylltydd cangen, fel arfer yn £2.

YOU MAY ALSO BE INTERESTED in the work of the St Asaph Archaeology Society, which has a full programme of lectures, projects and activities; see their website: www.stasapharchaeologysociety.org.uk.

STUDY TOUR 2015: TIMBER-FRAMED HOUSES OF MONTGOMERYSHIRE Unfortunately, due to a variety of reasons, this already postponed Study Tour has been CANCELLED for 2015. It is now hoped to hold it in April / May 2016.

AGM (2.00 p.m.) and **ANNUAL PUBLIC LECTURE** (3.00 p.m.) on Friday 26th June 2015 at the Telford Heritage Centre, Menai Bridge, Anglesey, followed by displays & light refreshments. This year's speaker, Richard Bebb, Honorary Research Fellow, Amgueddfa Cymru: National Museum Wales, will talk about 'Furnishing the Historic Houses of Snowdonia'. Copies of his two-volume *Welsh Furniture 1250-1950: A Cultural History of Craftsmanship and Design* will be on sale.

NEWS UPDATE

The current Trustees, to whom we are very grateful, are:

Mr R A Cuthbertson, Chairman
Mrs M J Dunn, Secretary
Mr D Gray-Williams
Mr P Thompson, Merioneth Branch Rep
Mr P Masters, Website co-ordinator, Anglesey/Caerns Rep
Dr W Barr, Events co-ordinator
Ms Z Henderson, Membership Secretary
Mr J Townsend, Group Treasurer, Merioneth Branch Rep
Mr A Scharer, Conwy Branch Rep
Mrs J Dale, Denbighshire Branch Rep
Mrs A Morgan, Conwy Branch Rep
Dr M Cherry, Research Group chair
Mr Rh Mwyn, Outreach Group chair

GROUP EVENTS

These are by kind permission of the owners. Book *early* with Wally: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622, as numbers may be limited. Further information is sent to those who have booked. These cost £5 paid on the day unless otherwise stated. **Mon 22nd June** 2.00 p.m. Visit to Llanerchfelin, Rowen, near Conwy, a 1579 Snowdonia house with spiral stair. Max 15. **Fri 26th June** 2 p.m. Menai Bridge Heritage Centre: AGM followed by lecture – see above for details. **Mon 6th July** 2.00 p.m. Visit to Vaynol Old Hall, near Bangor, a large multi-period gentry house dating from 1562 and based on the Snowdonia plan. Max 20. **Wed 12th Aug** 2.00 p.m. 11 Castle St, Conwy. *Special guided visit* to this now restored 1440s cruck-framed house. Max 16. **Wed 16th Sept** 2.00 p.m. Coed y Ffynnon, Penmachno: Snowdonia house dated 1537 with heraldic panel and interesting outbuildings. Max 12.

BRANCH EVENTS: book with branch contacts, usually @ £2.

CANGEN MÔN / ARFON

Cyswllt: Peter Masters: datingoldwelshhouses@gmail.com 01758 750322. **Sad 4 Gorffennaf** 11.30 (Nid 12 hanner dydd, fel y dywedwyd yn flaenorol) tŷ Eryri yn dyddio o'r 16 ganrif, Gardd Llygaid y Dydd, Nanmor, ac yna wedyn galw mewn caffi ym Meddgelert. Cyfarfod ym maes parcio ffordd Caernarfon am 11.30 yb. Nifer mwyaf 15. **Medi** Ymweliad i dŷ (manylion i'w cadarnhau).

CANGEN CONWY

Cyswllt: Tony Scharer: tonyscharer@gmail.com 01745 813027. **Dydd Iau 18 Mehefin** taith ar hyd tref Conwy – 2.00-4.30 yp. Taith dan ofal Ray Castle yn cychwyn yn Eglwys y Plwyf Santes Fair ac yn gorffen gyda the/cyfarfod yn Neuadd Eglwys Sant Ioan. Dim cyfarfodydd yng Ngorffennaf nac Awst. **Llun 21 Medi** 9.30-12.30 yn Archifdy Llandudno: ein diweddarau ar y datblygiadau yn hanesion tai ar hyn o bryd. Cyfarwyddyd i aelodau newydd ar ymchwil ac ysgrifennu. **Mercher 21 Hydref** 10.30 yb Gweithdy yn Archifdy Llandudno ar bensaernïaeth gynhenid gyda Peter Thompson, ac yn dilyn yn y pwnn, ymweliad dan arweiniad i Dŷ Aberconwy yng Nghonwy. **Yn gynnwys yn Nhachwedd** (dyddiad i'w gadarnhau) Cyfarfod yn Llangernyw i drafod hanes a dyddio hen dai yn yr hen rannau o Sir Ddinbych sydd bellach yn Sir Conwy.

CANGEN SIR DDINBYCH

Cyswllt: Wally Barr: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622. **Mercher 17 Mehefin** Ucheldref, Rhug C16/C17 am 7.00 yh. Cyfarfod a Thaith a'r prosiect ar Fapiau Degwm. **Mercher 15 Gorffennaf** C16/C17 Blaen Dinam, Llandrillo am 2.00 yp. Cyfarfod a Thaith a diweddarau. **Mawrth 15 Medi** 7.00 yh. Bryn Berllan, Cynwyd – cyfarfod cyffredinol yn y tŷ hwn o ganol y 16 ganrif.

CANGEN MEIRIONNYDD

Cyswllt: John Townsend: john@thetownsend.org.uk 01341 430262. Ymweliadau/teithiau yng Ngorffennaf a Medi i'w trefnu – gweler wefannau am y wybodaeth ddiweddaraf. Nid oes unrhyw ymweliad/pwyllgor yn Awst.

TAI PENAMNEN

Ar Ebrill 16 – diwrnod hyfryd o wanwyn – gwnaeth grŵp Conwy gyfarfod yn safle picnic Dolwyddelan cyn gyrru i fyny i Dai Penamnen, Dolwyddelan.

Bill Jones yn Nhau Penamnen / at Tai Penamnen

Mae Bill Jones, ei wraig Mary a grŵp o wirfoddolwyr wedi bod yn cloddio ar y safle hwn dros nifer o flynyddoedd. Roedd

ANGLESEY-CAERNARFONSHIRE BRANCH

Rep: Peter Masters: datingoldwelshhouses@gmail.com 01758 750322. **Sat 4th July** 11.30 (*Not* 12 noon, as previously stated) the C16 dated Snowdonia house, Gardd Llygaid y Dydd, Nantmor, followed by a cafe visit in Beddgelert. Meet at Beddgelert car park, Caernarfon Road at 11.30 a.m. Max 15. **Sept** House visit (details to be confirmed).

CONWY BRANCH

Contact: Tony Scharer: tonyscharer@gmail.com 01745 813027. **Thu 18th June** Conwy Town walk – 2.00–4.30 p.m. A walk with Ray Castle beginning in St Mary's Parish Church and ending with tea/meeting in St. John's Church Hall. No meetings in July or August. **Mon 21st Sept** 9.30–12.30 at Llandudno Archives: update on progress with current house histories. Guidance for new members on research and writing up. **Wed 21st Oct** 10.30 Workshop at Llandudno Archives on vernacular architecture with Peter Thompson, followed by a guided visit to Aberconwy House in Conwy in the afternoon. **Early November** (date to be arranged) Meeting in Llangernyw to discuss the history and dating of old houses in the former Denbighshire parts of Conwy County.

DENBIGHSHIRE BRANCH

Contact: Wally Barr: wallybarr@yahoo.co.uk 01745 888622. **Wed 17th June** C16 / C17 Ucheldref, Rhug at 7.00 p.m. Meeting and Tour & Tithe Maps project. **Wed 15th July** C16/C17 Blaen Dinam, Llandrillo at 2.00 p.m. Meeting and Tour & updates. **Tues 15th Sept** 7.00pm. Bryn Berllan, Cynwyd – a general meeting at this mid-C16 house.

MERIONETH BRANCH

Contact: John Townsend: john@thetownsend.org.uk 01341 430262. July and September visits/meetings to be arranged – see website for up-to-date information. There is no visit/meeting in August.

TAI PENAMNEN

On April 16th – a glorious spring day – the Conwy group met at the Dolwyddelan picnic site before driving up to Tai Penamnen, Dolwyddelan.

Darn o grochenwaith addurniadol / Decorative pottery fragment, Tai Penamnen

tirlithriad, yn y gorffennol, wedi bod o gymorth i ddinistrio rhai o'r tai. Tybir fod y tŷ cyntaf, a adeiladwyd yn 1500au, yn fwthyn un stafell gyda lle tân â chil pentan a adeiladwyd yn ystod Rhyfeloedd y Rhosynnau, os nad ynghynt.

Arweiniodd Bill ni gyda'i ffraethineb a'i hiwmor drwy'r datblygiadau. Gwnaeth Maredudd ab Ieuan, sylfaenydd Wynniaid Gwydir, adeiladu estyniad ar bob ochr i'r bwthyn. Yn y 1500au brawychwyd yr ardal gan herwyr a dangoswyd i ni hollt yn wal gefn y tŷ. Yn yr 1800au gwnaeth Angharad James rentu'r tŷ a'r holl ddyffryn gan deulu'r Wynniaid. Roedd hi'n wybyddus am ei gwybodaeth ym myd y gyfraith ac roedd yn fardd ac yn gerddor. Erbyn y 19 ganrif roedd dau dŷ arall wedi eu codi – cymuned fechan o tua 30 o bobl. Dirywiodd yr eiddo, gydag un teulu yn byw yma yn yr 20fed ganrif, ac yn fuan ar ôl y Rhyfel Byd I, gadawyd y tai.

Tynnodd Bill Jones ein sylw at y dechneg arbennig o ddefnyddio mwsogl a llechfaen i orchuddio'r to. Gwelsom hefyd y ffynnon, llochesi gwenyn, y modd yr oedd cilbost wedi treulio ar garreg a sawl lle-tân. Drwy astudio'n fanwl y waliau gwelwyd hefyd y newidiadau a'r datblygiadau a fu i'r drysau, ffenestri, grisiau a lleoedd-tân.

Wedi dychwelyd i Ysgol Dolwyddelan, cawsom de a bisgedi. Yna cawsom sgwrs gyda sleidiau gan Bill Jones, am rai o'r darganfyddiadau mwyaf diddorol, yn cynnwys ffitiad chatelaine, ffrâm wifrog cwfwl Elisabethaidd a phinnau pres, mwclis, pensil o lechfaen, ambell grochenwaith mirain iawn ac esgid ledr. Y gwthrychau hynaf a gafwyd yn y safle oedd ffosil rhedyn 3,000,000 oed – lepidodendron – ac offer callestr Oes y Cerrig. Mae'r casgliad o grochenwaith a ddarganfuwyd yn enfawr – miloedd o ddarnau – rhai yn wreiddiol o'r Almaen, Ffrainc a'r Iseldiroedd, yn dangos cysylltiadau masnach eang y cyfnod. Mae'r casgliad o bibellau clai hefyd yn ddiddorol, ynghyd â llawer o ddarnau o grochenwaith Bwcle a rhai eitemau o grochenwaith addurniedig a gwydrog o ansawdd uchel. Yna rhannodd Mary Jones rai o'r darnau o gwmpas er mwyn i ni gael edrych arnynt yn fanwl.

Gwnaethom ddiolch i Bill a Mary am bawn mor ddiddorol a phleserus.

Ann Morgan, Conwy

Bill Jones, his wife Mary and a group of volunteers had dug at this site for many years. A landslide had, in the past, helped to destroy some of the houses. It is thought that the first house, built in the 1500s was a one-room cottage with an inglenook fireplace and a lateral chimney – probably built during the Wars of the Roses, possibly earlier.

Bill, with his wit and humour, led us through the developments. Maredudd ab Ieuan, the founder of the Wynns of Gwydir, built an extension on either side of the cottage. In the 1500s outlaws terrorised the area and we were shown an arrow slit in the back wall of the house. In the 1800s, Angharad James rented the house and the whole valley from the Wynn family. She was known for her knowledge of law and was a poet and musician. By the 19th century two other houses had been built – a small community of about 30 people. The property went into decline, with one family living here in the 20th century and soon after World War I the houses were abandoned.

Bill Jones drew our attention to the special moss and slate technique of covering a roof. We also saw the well, bee-boles, the 'wear' of a door-post on a stone and several fire places. Careful study of the walls also showed the changes and developments of doors, windows, staircase and fire places.

Back down at the Dolwyddelan School, we had tea and biscuits. Bill Jones then gave a talk and showed slides of some of the most interesting finds including a chatelaine fitting, an Elizabethan 'hood' wire frame and brass pins, beads, a slate pencil, some very fine pottery and a leather shoe. The oldest objects found on site were the 3,000,000 year old fossil of a fern – lepidodendron – and a Stone Age flint tool. The collection of pottery recovered is vast – thousands of shards – some originating from Germany, France and Holland, showing the extensive trading ties of the times. The collection of clay pipes is also fascinating, along with many Buckleyware shards and some items of decorated, glazed pottery of high quality. Mary Jones then handed round some of the finds for us to look at in detail.

We thanked Bill and Mary for a fascinating and enjoyable afternoon.

Ann Morgan, Conwy

Cae Canol Mawr